

**Beschrijving over het leven van Willem Houmes
en de kerkstichting Gereformeerde Gemeente te Westkapelle**

Geboren Westkapelle 19-2-1853, overleden 3-1-1929

door

Willem Westerbeke

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2021**

Inhoud

1. GENEALOGIE VAN JACOB OMARE (HOUMES)

2. Leven van Willem Houmes

Willem Houmes en zijn kerkelijk leven

Schuur-kerk

Gemeente geïnstitueerd

Stemdwang 1922

Bekeuringen wegens stamdwang

Ingebruikname nieuw kerkgebouw vond plaats op 13 Juli 1926
door Ds. A. Verhage.

Het einde van W. Houmes

3. Nakomelingen en tijdgenoten

Willems zoon Adriaan

Willems dochter Abigaël

Leden van de gemeente:

Adriaan Westerbeke

Neeltje de Witte

Statenbijbel van Willem Houmes

Literatuur

1. GENEALOGIE VAN JACOB OMARE (HOUMES)

Na de opheffing van het Edict van Nantes, 1685, kwamen de **Hugenoten** vanuit Frankrijk naar ons land. Zover bekend komen er in onze kwartierstaat enkelen voor. 2306 Jean Lermire; 6600 Pieter Passennier; misschien ook 3072 Jan Oumer (Houmes)

Omare of Houmare kan afkomstig zijn van Sint Omaars (Frans: St. Omer) een plaats in het vroegere Wallonië, nu in Noord Frankrijk. Het kan ook net zo goed een verkorting zijn van Gomaer een mannennaam in Vlaanderen. Als een zoon van Gomaer genoemd werd Gomaersz. is het duidelijk waarom er een sz achter gevoegd is.

Jan Oumer te Zoutelande	komt voor in Las. 1273/172/ 14-3-1606
Gehuwd met Martijnken Adriaans	komt voor in Las. 1267/68v/ 23-5-1608

Hieruit misschien: Jacob (zie I)

I. Jacob Jan **Omare (Houmes)**, geb. tussen 1590-1600 ?; volkstelling Westk. 1645; overl. vóór 16-3-1672; tr. 16- 2-1622

1^e huw. 16-2-1622 met Syngen Geerts overl. vóór 1645 (Volkstel. Westkapelle 1645)

Uit eerste huwelijk:

II. **Jan Jacobs** (Omare) (Houmare) overl. vóór 28-5-1674
trouwt 1e. Letje **Willems** (Lievens) overl. vóór 9-10-1659

III **Willem Jansz. Houmes** ca. 1655 overl. vóór 24-2-1723
Trouwt 1e. Janneken **Leijns** (Jaspers) + 21-2-1680 Las. 888
2e. Tanneken Andries (Janse)

IV. **Janis** (Johannes) Willem Houmes. overl. Westkapelle vóór 1-11-1749
z.v. Willem Jansz. Houmes en Tanneken Andries
Trouwt Jacomina (Jacomijntje) Pieters, geb.

V. **Willem Janis HOUMES**, geb. 1734 Westk.; dijkwerker; overl 5-6-1795 Westk. [gedood door een Franse soldaat; aan de Linker zijde een swaare kneusing, met uitstorting van Bloed en verbreking der drie Laatste korte ribben", volgens een arts]
Trouwt Leintje Jans **Westerbeke**, geb. 13 of 15-6-1738; belijdenis 4-5-1769; aangifte overl. 26-10-1810 Westk.

VI **Adriaan** Willem **HOUMES** geb. Westkapelle 10-11-1770. Overl. Westkapelle 15-1-1852
Trouwt 1-10-1841te Westkapelle Elisabeth Janse de **Pagter**. Geb. 2-10-1780 overl. 2-2-1848

VII **Johannes** geb. Westkapelle 12-5-1816. Overl. Westkapelle 29-7-**1905**
1e Trouwt Westk. 7-5-1880 met Neeltje Kabboord, geb. 26-11-1815, overl. 24-7-1886

VIII. **Willem** Houmes, geb. Westkapelle geb. 19-2-1853 overl. 3-1-1929
Trouwt 7-5-1880 Westk. Willemina **Roelse**, geb. 17-9-1854 Westk.; overl. 1891

2. Leven van Willem Houmes¹

Willem Houmes is geboren op 19 februari 1853.

Willem trouwde met Willemina Roelse, die leefde van **1855 tot 1891**. Zij hadden drie kinderen n.l. Johannes, Adriaan en Abigaël. Niet lang na de geboorte van Abigaël is zijn vrouw gestorven op 36-jarige leeftijd. Voordat zij stierf zei ze Psalm 25:4 op:

*Denk aan 't vaderlijk meedogen,
Heer, waarop ik biddend pleit;
Milde handen, vriend'lijk ogen,
Zijn bij U van eeuwigheid.
Sla de zonden nimmer gâ,
Die mijn jonkheid heeft bedreven.
Denk aan mij toch in genâ,
Om Uw goedheid eer te geven.*

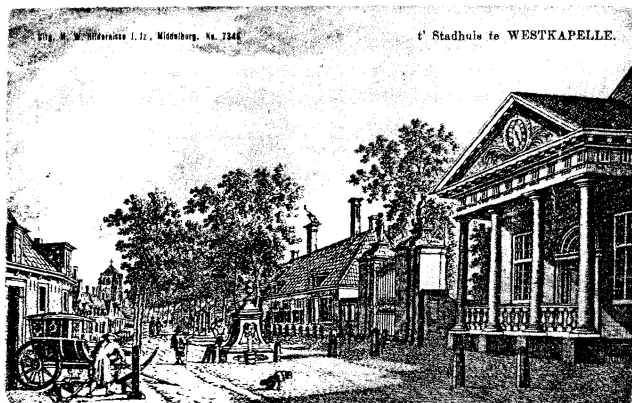
Een jaar voor haar sterven was de Heere hem voorgekomen met de woorden uit Ezechiël 24:15 "Mensenkind, zie Ik zal de lust uwer ogen wegnemen". Toen hij een jaar later op zijn land werkzaam was en in de verte een man aan zag komen, begreep hij met welke boodschap hij kwam.

Korte tijd hierna is hij naar Aagtekerke gaan lopen, om daar de kerkdiensten bij te wonen.

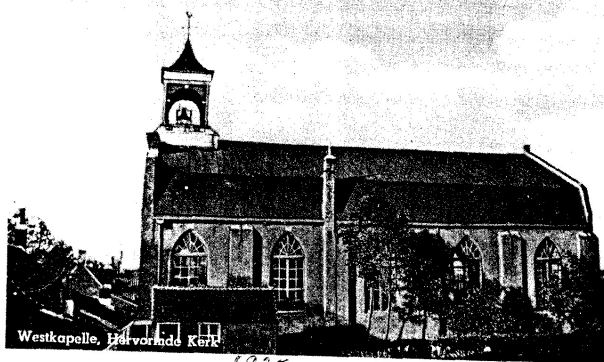
In dezelfde tijd werd Willem volgens de notulen van de Ned. Herv. Kerk op 14 Nov. 1890 tot diaken "benoemd" is. Deze benoeming heeft hij niet aanvaard.

In 1907 vindt de vereniging plaats tussen de Ledeboeriaanse gemeenten, waarbij Aagtekerke (en later Westkapelle) behoorden, en de Kruisgemeenten.

¹ Deels uit: Door water en vuur. Uit de geschiedenis van Westkapelle Door Joh. Westerbeke. Uitgeverij 'Middelburg'. 1992

Gemeentehuis - West-Kapelle
Groet uit

575

Linksboven: Zuidstraat.

Deze kaart is gemaakt aan de hand van een gravure uit ca. 1790. Naast het gemeentehuis is het grote toegangshek te zien naar het huis van de ambachtsheer. Het bijbehorende gebouw ernaast was onder andere tuinhuiswoning. Dit gebouw staat er nu nog.

De arduinstenen pomp is in 1768 geplaatst en in 1858 afgebroken.

Daaronder: Zuidstraat, ca. 1910.

Links: Zuidstraat, ca. 1915.

Deze foto is gemaakt tijdens de mobilisatie 1914-'18 toen veel soldaten in het dorp waren gelegerd.

Artemisia or *Aschmannia* *petilum* & *fl.*

Willem Houmes en zijn kerkelijk leven

In 1908 werd Houmes ouderling in de Ledeboeriaanse gemeente. In Aagtekerke stond sinds 1905 H. Kieviet als oefenaar. Hij stimuleerde de vereniging met de Kruisgemeenten. In 1909 werd hij predikant tot zijn vertrek naar Dirksland 1913.

Vriendschappelijk verschil

Uit de classisnotulen blijkt dat Houmes het niet eens was met de manier waarop ds. Kieviet Genesis 3:8 uitlegt. Zelfs de classis en ds. Makkenze komen eraan te pas om het 'vriendschappelijke verschil' bij te leggen.

VERKORTE LEVENSSCHETS VAN DS. A. MAKKENZE.

Overgenomen uit: *Dag en nacht in Zijn tempel*. Door J. van Belzen.

Zondag 4 juli 1909 was voor de gemeente van Meliskerke een blijde dag, dar men naar had uitgezien. Na een vacante periode van ruim drie jaar, werden de woorden uit de profetie van Jesaja: "Uw ogen zullen uw leraars zien", voor de gemeente vervuld. Namens de gemeente van Aagtekerke was ouderling **W. Houmes** en namens Oostkapelle ouderling A. Pieterse als afgevaardigde vertegenwoordigd. De consulente van de gemeente, ds. J. R. van Oordt van Middelburg, bevestigde ds. Makkenze uit Hebreëën 13:17: "Zijt uw voorgangers gehoorzaam en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig."

In 1897 bevestigde ds. Makkenze oefenaar Van Oordt tot predikant in de **Gereformeerde Gemeente onder het Kruis** te Charlois. In de avonddienst verbond ds. Makkenze zich aan de gemeente van Meliskerke. Hij sprak de gemeente in zijn voorwoord het volgende toe: "Daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, ontboden zijnde. Zo vraag ik dan, om wat reden gijlieden mij hebt ontboden."

Op de classisvergadering van 12 april 1910, gehouden te Meliskerke, werden de predikanten A. Makkenze van Meliskerke en H. Kieviet van Aagtekerke, en de ouderlingen A. Janse van Meliskerke en F. Dekker van Terneuzen afgevaardigd naar de Synode die 25 en 26 mei 1910 in Rotterdam zou worden gehouden. Van de rondvraag werd door de gemeente van Aagtekerke gebruikgemaakt.

De notulen van de Classis vermeldten het volgende: "Eenig vriendschappelijk verschil was er ontstaan tussen Aagtekerke's leraar en een ouderling dier gemeente over ene uitlegging van Genesis 3:8."

Na enige bespreking nam ds. Makkenze op zich om een volgende classisvergadering over genoemd Schriftgedeelte uitvoerig in te gaan. Genesis 3:8: "En zij hoorden de stem van den Heere God, wandelende in den hof, aan den wind des daags. Toen verborg zich Adam en zijn vrouw voor het aangezicht van den HEERE God in het midden van het geboomte des hofs." De Meliskerkse predikant zou over deze tekstwoorden een referaat schrijven. Toen hij dit referaat had geschreven, wilde hij het eerst op de kerkenraadsvergadering van 4 juli de broeders van Meliskerke voorlezen. Nadat dit referaat door hen was beluisterd, oordeelde men dat het wel wat korter had gekund, men had niet verwacht dat de leraar dit verschil zo uitgebreid zou behandelen.

Wat het verschil van opvatting of uitleg tussen ds. Kieviet en ouderling Houmes is geweest, bleef onduidelijk, omdat er geen mening van de predikant en van zijn ouderling te vinden is. Het is in ieder geval geen leerverschil geweest, want toen ds. Makkenze op de classisvergadering van 12 juli 1910, gehouden in Terneuzen, zijn referaat had gehouden was het 'vriendschappelijk' verschil opgelost. In de notulen staat: "Dit tamelijk breedvoerig, maar tevens inhoudrijke verslag vond algemeen bijval."

Ds. Makkenze werd dankgezegd voor zijn werk.

In **1909** werd in Westkapelle een Christelijke **Schoolvereniging** opgericht. Daar was heel wat rumoer aan vooraf gegaan. *"Moet er nu waarlijk een geest van scheiding van onverdraagzaamheid aangebracht worden?"* schreef het hoofd van de openbare school in een drukwerkje dat eind 1907 verscheen. Ook onder de leden van de Gereformeerde Gemeente zaaide het plan verwarring. Sommigen waren van mening dat hun kinderen beter af waren op de openbare school, waar ook godsdienstlessen werden gegeven.

Willem Houmes wierp zich op als pleitbezorger van de Christelijke school. Hij kreeg zelfs voor elkaar dat er in Aagtekerke jaarlijks voor de school in Westkapelle zou worden gecollecteerd. De school werd geopend september 1911.

Catechisatie

In de Aagtekerkse notulen van oktober **1911** lezen we dat er een lamp werd geplaatst *'dienstig voor de avondcatechisatie ten huize van broeder Houmes'*. De lessen werden gegeven door ouderling Hubrecht Bimmel, maar in de loop van 1913 werd het catechisatiewerk aan Houmes overgedragen. Waarschijnlijk was het een tijdrovende bezigheid, want jongens en meisjes kregen apart les en er waren verschillende leeftijdsgroepen. Geen wonder dat Houmes tegenover zijn kerkenraad verzuchtte dat hij de lessen aan huis 'bezwarend' vond. Hij vroeg zijn ambtsbroeders om te zien naar een andere leslocatie, maar kennelijk werd er nooit een betere oplossing gevonden. Wel gingen de oudere kinderen een paar jaar later zelf naar Aagtekerke voor hun lessen.

Schuur-kerk

In 1913 neemt Houmes het catechisatiewerk in Westkapelle over van ouderling Bimmel. De catechisanten komen bij hem thuis. In de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) werden er in Westkapelle kerkdiensten georganiseerd voor gemobiliseerde soldaten. Ook zijn er regelmatig doordeweekse diensten.

Hij doet onderzoek naar de mogelijkheden en het draagvlak voor een eigen gemeente in Westkapelle. Velen uit Westkapelle, ook mensen die (nog) niet naar de Gereformeerde Gemeente in Aagtekerke gaan, steunen het initiatief.

Aan het begin van de **Eerste Wereldoorlog** wordt in Westkapelle de oorlogsdreiging extra gevoeld. Zo spoelen regelmatig zeemijnen aan. Een ontploffing van zo'n mijn op 16 november **1914** doodt zelfs negen mensen. Dat maakt indruk op de dorpsbevolking. De kerken lopen vol.

In het eerste notulenboek van de Geref. Gemeente te Westkapelle, wordt vóór het eerste verslag van de kerkenraadsvergadering, een overzicht gegeven hoe de gemeente tot stand gekomen is. Hier wordt vermeld, dat door de oorlogsdreiging er onder de bevolking een hele beweging ontstond in het dorp. Midden in deze dreiging werd de bevolking op 16 Nov. 1914 opgeschrikt door het ontploffen van zeemijnen, welke in die dagen regelmatig aanspoelden vanuit België, waar de Duitse troepen oprukten. Bij deze ontploffing werden negen slachtoffers betreurd, wat op de bevolking ook een diepe indruk achter gelaten heeft. De kerken liepen vol en aan Houmes werden verzoeken gedaan om ter plaatse ook diensten te beleggen, want er liepen "scharen" naar Aagtekerke.

Omdat er toch wel wat ontevredenheid was dat men te Westkapelle nog niet zelfstandig mocht beginnen, begon men predikanten te vragen om voor de soldaten te preken, die door de mobilisatie in een groot getal hier gelegerd waren. Er is toen gesproken door oefenaar Verhagen uit Meliskerke, Ds. J. R. van Oordt uit Middelburg en Ds. B. van Neerbos, die later naar Meliskerke gekomen was. Later is gebleken dat de indrukken bij velen een "vroeg

komende morgenwolk was" die spoedig overgedreven was. Maar ook bleek het bij anderen een werk van Gods Geest te zijn, wat nooit meer over kan gaan.

In September 1914 sprak oefenaar A. Verhagen uit Meliskerke voor de militairen, die in Westkapelle gelegerd waren. Dit in verband met de dreiging van de eerste wereldoorlog.

De eerste keer dat hij hier sprak was uit 1 Tim.6: 12: "Strijdt den goeden strijd des geloofs, grijpt naar het eeuwige leven". De dienst was alleen bestemd voor de militairen, maar er stond buiten ook een grote schare mensen, om iets te mogen opvangen, van de "woorden des levens".

Dit vond plaats in de zondagschool van de Ned. Herv. Kerk, maar het was tevens de laatste keer. In het vervolg zijn ze uitgeweken naar de Chr. school welke pas opgericht was.

De soldaten schaamden zich niet, om dit gebouw in gereedheid te brengen; ze hadden zelf een preekstoel getimmerd, waarmee ze door het dorp liepen, anderen weer met stoelen of met een lamp.

Daarna blijft het echter stil.

Eind 1914 heeft hij een verzoek gedaan, om met medeweten van de classis, een gemeente of afdeling te mogen stichten te Westkapelle. Hij drong dit aan uit eigen overtuiging: "En Gad kwam tot David op diezelfde dag, en zeide tot hem: *Ga op, richt den Heere een altaar op, op den dorsvloer van Arauna den Jebusiet.*" 2 Sam. 24 vers 18

Kerkenraad en classis zijn positief. Het kerkgebouw in Aagtekerke wordt ook te klein, omdat steeds meer Westkapellaars hiernaartoe komen. Houmes stelt zijn schuur aan de Koestraat-oost) beschikbaar.

Ouderling Houmes was uitdrukkelijk bepaald bij de dorsvloer van Arauna, waar later de tempel van Salomo gebouwd werd. Dit met betrekking tot de dorsvloer in zijn eigen schuur, waar de gemeente later samen kwam.

Houmes benadrukte dat het de gemeente te Aagtekerke niets zou kosten: leden uit Westkapelle en zelfs mensen van buiten het kerkverband hadden hun financiële steun al toegezegd. Volgens de notulen werd besloten 'om ter voorkoming van moeilijkheden de goedkeuring te geven om een zelfstandige gemeente te stichten'. Voor verdere plannen was toestemming van de classis nodig.

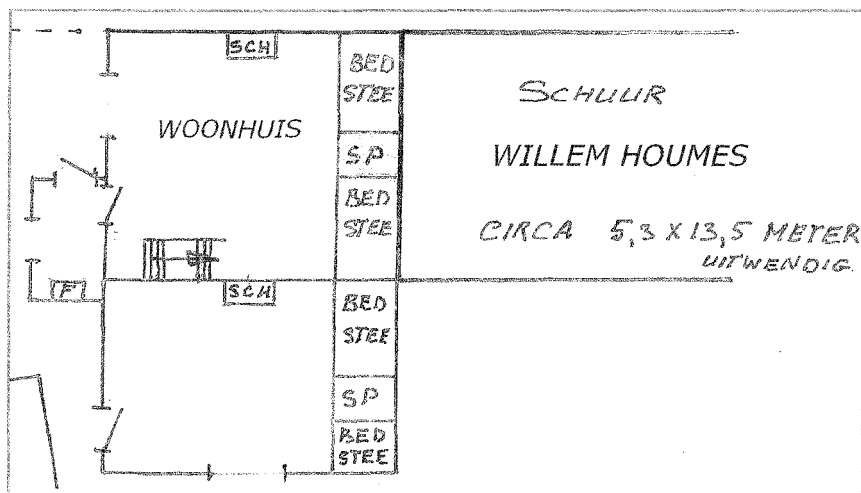
Op 12 januari 1915 keurde de classis het goed en adviseerde om eerst een bestuur te vormen voor de praktische uitvoering van het initiatief. Vreemd genoeg blijft het daarna stil. Misschien óók door de eerste Wereldoorlog en de gevolgen; én door de Spaanse griep.

In september 1915 deed een teleurstellend bericht de ronde: Broeder Verhagen had een beroep aangenomen naar Leiden, waar hij in de volle bediening zou worden gesteld.

Rond diezelfde tijd kwam het schoolbestuur van Westkapelle met de mededeling niet langer mee te willen werken aan de doordeweekse diensten.

Willem Houmes ging meteen aan de slag in de ***schuur bij zijn huis bijna aan eind van de Oost Koestraat***. Met wat aanpassingen konden de diensten daar voortgezet worden. Ds. Kok die pas in Aagtekerke stond, ds. Van Oordt uit Middelburg en de latere ds. Neerbos uit Meliskerke, ze hebben in de jaren die volgden allemaal op de dorsvloer van broeder Houmes gepreekt. Volgens de notulen van Aagtekerke uit het voorjaar van 1916 bleef Houmes pleiten voor zelfstandigheid. De tijd werd echter nog 'niet rijp geacht'. Voor de doordeweekse diensten in zijn schuurtje kon hij een vergoeding krijgen van één gulden per week.

In het **voorjaar van 1916** wordt in de kerkenraad weer gesproken over Westkapelle. Het blijft bij doordeweekse diensten in de schuur van ouderling Houmes onder toezicht van de kerkenraad.

Waarom stichting van een zelfstandige gemeente nu opeens niet meer aan de orde is, is niet duidelijk. Ds. A. Verhagen zegt later dat ouderling Houmes in zijn pleidooi voor verzelfstandiging op tegenstand stuit: *Wat werd dien broeder vaak geschokt en geschud in zijn verwachtingen die hij koesterde. Maar Gode zij dank, ondanks alle schokkingen, strijd en tegenstand de verwezenlijking van de hoop is niet weggebleven.*

Toen het dan eindelijk zover was in **1921**, heeft zijn **zoon Johannes** als timmerman de schuur tot kerk verbouwd. Een aangrenzende kamer deed dienst als consistorie.

In de "spinde"(een diepe kast voor etenswaren) tussen de twee bedsteden, was in de achterzijde een opening gemaakt, waardoor men op de preekstoel kwam. Hoge eisen werden niet gesteld, want de mensen zaten op "deilen". Dat zijn brede planken die als banken dienst deden. De opening in de voorraadkast ontlokte ds. Verhagen de opmerking: "Om in de kerk te Westkapelle te komen kun je altijd iets snoepen uit de kast."

Eind **mei 1918** ontstond de beruchte **Spaanse griep**. Rond 23 juli werden ook in Zeeland de eerste zieke soldaten gelegd in Westkapelle, Terneuzen en Middelburg. Ds. Kok van Aagtekerke schreef over het begin van de griepperiode: *'Eerst was het een lichte griep, waarmee gespot werd. Lachend werd gevraagd aan deze of gene: heb je het griepje ook al gehad?'* Een paar maanden later lachte niemand meer. Een nieuwe griepgolf sloeg over Zeeland en sleepte de sterkste mensen naar het graf. In december had bijna elke familie wel één of meer begrafenissen achter de rug.

Door de overkomst van mensen uit Westkapelle was de Gereformeerde Gemeente van Aagtekerke tijdens de oorlogsjaren met negen gezinnen gegroeid, waaronder 31 kinderen. Dominee Kok was halverwege de oorlog gestart met het geven van huiscatechisatie aan gezinnen die vanuit de Hervormde Kerk waren overgekomen. Hij liep soms ploeterde door de weilanden naar Westkapelle. Voor kerkgangers ook niet altijd makkelijk om bij de kerk te komen. Natte kleren werden tijdens de dienst gedroogd. De meeste kerkgangers bleven tussen de diensten door bij familie. Wie in de buurt geen familie had, mocht gebruik maken van de consistorie waar kosteres Jikkemien de Voogd - Sturm iedereen van koffie voorzag.

Gemeente geïnstitueerd

Op **14 oktober 1921** werd op een mansledenvergadering besloten met 27 tegen 2 stemmen, over te gaan tot het stichten van een zelfstandige gemeente.

De gemeente zou dan samenkomen in de verbouwde schuur van W. Houmes in de een zijpad van de Koestraat, voor f 3,50 per week, waarbij het onderhoud voor zijn rekening blijft.

Voor ouderlingen werden gekozen W. Houmes en H. Cijssouw.

Voor diakenen P. Peene en J. Minderhoud.

De eerste kerkenraadsvergadering was op 22 december 1921, onder leiding van Ds. R. Kok. Lezen Zacharia 3. Zingen Ps. 86:6 en sluiting door W. Houmes, door eerst te laten zingen Ps.119:17.

Ouderling Houmes ging direct aan het werk. Er moest wel het één en ander verbouwd worden, maar dan kon zijn schuur weer prima voor kerkgebouw door. De huur werd vastgesteld op f 3,50 per week, daar kwam dan alleen nog wat onderhoud bij. Zijn zoon Wannes, (Johannes) die aannemer was (of werd), werd meteen aan het werk gezet.

Op donderdag **15 december 1921** werd de Gereformeerde Gemeente van Westkapelle geïnstitueerd. Die gebeurtenis, en alles wat eraan vooraf ging, is door scriba Hendrik Cijssouw nauwkeurig beschreven voorin het eerste notulenboek. Hij vermeldt dat de gemeente begon met 82 belijdende leden en 57 doopleden. Ds. Kok uit Aagtekerke sprak over Jeremia 23:6: *'In zijne dagen zal Juda verlost worden'*. Na de preek werden de ambtsdragers bevestigd. Broeder Houmes - 68 jaar oud - zag zijn dorsvloer gevuld, er was geen plekje meer vrij. De burgemeester zat er en ook dominee Verhagen die intussen weer in Zeeland stond. Hij kon wel raden wat er in het hart van ouderling Houmes omging. Later zou hij er van zeggen: *'Wat werd dien broeder vaak geschokt en geschud in zijn verwachtingen die hij koesterde. Maar Gode zij dank, ondanks alle schokkingen, strijd en tegenstand, de verwezenlijking van de hoop is niet weggebleven.'*

Het eerste notulenboek van de Gereformeerde Gemeente van Westkapelle begint op **22 december 1921**. Die dag kwam de kerkenraad van de nieuwe gemeente voor het eerst bij elkaar. Willem Houmes werd door zijn ambtsbroeders tot voorzitter gekozen. Als scriba werd de 40-jarige ouderling Hendrik Cijssouw aangewezen. Op de eerste bladzijde van het notulenboek beschrijft Cijssouw – een bekwame schrijver - in grote lijnen het ontstaan van de gemeente.

Stemdwang 1922

Na de instudering van de gemeente kwam er grote beroering in ons land.

Het **vrouwenkiesrecht** werd van een discussie van **5 jaar in 1922** in de grondwet opgenomen. Dit recht werd dwingend opgelegd. Een vrouw die niet ging stemmen wegens gemoedsbezwaar moest een boete betalen of voor de kantonrechter verschijnen. Zo werd Mevr. Kersten door de rechter opgeroepen om haar bezwaren uiteen te zetten. De meeste vrouwen betaalden noodgedwongen de boete.

Ka Flipse – een zuster van Martina Houmes-Flipse - in Westkapelle had een geliefde vriendin die met aardse goederen bedeed was, Keetje Moens, gehuwd met W. de Visser te Aagtekerke. Zij wilde de boete voor Ka betalen. Maar dat vond Ka niet oprecht. Dan de gevangenis in! Maar moe (=tante) Ka Flipse dacht er anders over. Behalve dat ze geen geld had om te betalen, wilde ze het ook niet lenen of dat anderen het voor haar betaalden. Ze was wars van opgelegde vroomheid en vond het niet principieel om aan het onrechtvaardig gebod van de overheid te gehoorzamen. Dan liever achter slot en grendel in Middelburg.

Samen met 2 vriendinnen werden ze veroordeeld tot 3 dagen gevangenisstraf. De ene was Pieterella Clarisse, 20-3-1890 / 27-2-1952, gehuwd met Pieter Faasse. De ander was Leuntje Westerbeke-Gabriëlse, 24-4-1881 / 29-7-1950, gehuwd met Willeboord Westerbeke. Op een dag kwam een getraliede koets (de boevenwagen) met paarden ingespannen om de 'overtreders' op te laden en in de gevangenis op de Blauwe Dijk te Middelburg af te leveren. Daar bleven ze 3 dagen en zongen Gods lof.

21 andere inwoners van Westkapelle werden bekeurd. Zie overzicht Kantongerecht.

Ka Flipse

Het kerkgebouw werd geplaatst bij de schuurkerk, (in omgeving van een tuin van Sanderse)

Aan een zijpad van de Verlengde Koestraat-Oost.

Willem Houmes in het midden. Links Lein de Pagter

Op de foto – ca 1900 - is te zien dat Willem een ronde bolhoed draagt. Dat was niet de gewoonte op het dorp. Het zegt iets van zijn vooruitstrevend karakter. Er werd verteld, dat hij (een van) de eerste mannen was in het dorp die op een fiets reed.

Bekeuringen wegens stamdwang

1188

Kantongerecht Middelburg, doos 500

Boete f 3 of 3 dagen hechtenis

Catharina van de Voorde-Sturm ,	geboren 28-09-1885 Oostkapelle
Jannetje Ingelse-Meertens,	geboren 28-01-1856 Kapoenstraat B 36
Kornelia Johanna de Wolf-Looijse	geboren 12-08-1893 E 14 (1199)
Kornelia Willeboordse-Verstraate	geboren 15-04-1860 (1196)
Leintje Huibregtse-Gabrielse	geboren 23-02- Molenweg D 10 (1195)
Lourina Verstraate	geboren 20-03-1899 Noordstraat C 10 (1193)
Adriana Verstraate-Huibregtsen	geboren 27-08-1867 Noordstraat C 10 ((1190)
Maatje van Sighem-Joesse	geboren 24-11-1888 Zuidstraat A 162 (1187)
Leuntje Peene-Huibregtse	geboren 15-10-1871 Molenweg B87 (1183)
Hendrika Peene-Faasse	geboren 27-09-1898 Molenweg D 5a (1182)
Lourina Minderhoud-Minderhoud	geboren 11-03-1875 Molenweg C 100 (1179)
Neeltje Lieveense-Peene	geboren 02-04-1874 Arke A 102
Pieterrella van Keulen-Peene	geboren 18-01-1880 E 9
Jacoba Lieveense-Faasse	geboren 23-09-1890 Noordstraat B 14 (1172)
Maria Kaland-Minderhoud	geboren 21-02-1886 Molenweg C 86 (1169)
Leintje Kaland-Westerbeke	geboren 27-07-1881 Smousegang D 74 (1168)
Leuntje Westerbeke-Gabrielse	geboren 24-04-1881 Molenweg C 72 (1166)
Suzanna Heijt-Brasser	geboren 01-02-1877 D 62 Geen straf op grond van de omstandigheden waaronder het feit is begaan
Leuntje Geschiere-Cijsouw	geboren 20-08-1869 E 22 (1156)
Katharina Flipse	geboren 15-03-1873 Zuidstraat A 35 (1154)
P. Faasse- Westerbeke	geboren 23-08-1864 Molenweg D 5 (1153)
Pieterrella Faasse-Clarisse	geboren 20-03-1890 B 8 (1152)
Neeltje Daane-de Witte	geboren 04-08-1883 Smousegang B 88a (1150)

De 3^e is **Kornelia de Wolf-Looise**. De grootmoeder van Corrie Westerbeke- van de Woestijne. Ze woonde op de grens van Westkapelle en Aagtekerke.

Ingebruikname nieuw kerkgebouw vond plaats op 13 Juli 1926 door Ds. A. Verhage.

Er lagen nog steeds onopgeloste problemen. Op de laatste kerkenraadsvergadering van het jaar **1924** spraken de broeders af *dat ze de Heere in hun persoonlijke gebeden om uitkomst zouden vragen*. Uit het verslag van de daaropvolgende vergadering blijkt dat er toch niet genoeg vrijmoedigheid was *'om verandering te doen'*.

Op **21 oktober 1925** werd er een speciale ledenvergadering belegd om te peilen of er voldoende draagvlak was voor een nieuwe kerk. Voor die gelegenheid droeg Willem Houmes zijn taak als voorzitter eenmalig over aan de scriba. Hij zou zich die avond afzijdig houden. Opmerkelijk is de zinsnede in de notulen: *'Broeder Houmes heeft bezwaar om in deze zaak mee te gaan, maar zal ook niet tegen wezen.'* Toen de leden zich uitspraken vóór nieuwbouw, zette broeder Houmes zich over zijn persoonlijke bezwaren heen. En toen ging het snel. Nog voor de jaarwisseling kreeg architect Paulus de Voogd uit Domburg opdracht een nieuwe kerk te ontwerpen. De gemeente kampte al gauw met ruimtegebrek in de schuur-kerk van Houmes. Het zitplaatsengeld bedroeg tweeënhalve gulden per jaar, terwijl de mensen amper fatsoenlijk konden zitten.

Willem Roelse achterin, 2e van rechts.

Aan de hand van een bouwtekening bouwde timmerman **Willem Roelse** in 1926 binnen enkele maanden een eenvoudige schuurkerk. Kort voor de oplevering constateerde de kerkenraad dat de 'tuin' niet groot genoeg was voor een aparte lessenaar. Omdat één van de ambtsdragers er bezwaar tegen had om met leesdienst op de preekstoel te staan, werd in de 'voorzangersbocht' een lessenaartje gemaakt. De voorzanger moest dan maar een stukje opschuiven. De aankleding van het kerkgebouw, zoals het naaien van gordijnen en kussens, werd opgedragen aan de plaatselijke winkeliers. Daarna sloot de rekening op f 8.518. Dat bedrag werd in de vorm van aandelen van de leden geleend: één aandeel kostte honderd gulden.

Dinsdag 13 juli 1926 werd de nieuwe kerk aan de Noordstraat in gebruik genomen. Het was een feestelijke dag voor de gemeente. Ds. A. Verhagen, die destijds in Middelburg stond, preekte over het laatste gedeelte van Genesis 26: 22: *'...daarom noemde hij zijn naam Rehobôth, en zeide: Want nu heeft ons de HEERE ruimte gemaakt, en wij zijn*

gewassen in dit land.'

Aan de hand van deze tekst schetste Verhagen de geschiedenis van de gemeente. Hij stond uitgebreid stil bij de periode van de mobilisatie (1914), toen hij zelf zo vaak op Westkapelle was geweest. *'O, die onvergetelijke avonden, waar alles samen kwam; waar nog schuchtere lieden, die zich niet durfden laten zien, in de gang hebben staan luisteren, wat de Heere tot hel- en doemwaardige zondaren te zeggen had! (..) Wij durven met vrijmoedigheid zeggen, dat Gods zegen niet achterwege gebleven is op die arbeid die wij te dezer plaatse hebben verricht.'*

De gemeente was in de achterliggende jaren gegroeid en telde inmiddels 102 belijdende leden en 57 doopleden. Bij de bouw van de kerk was alvast rekening gehouden met verdere groei: het gebouw telde 230 zitplaatsen.

Toch gaf Verhagen zijn toehoorders nog een opvallende waarschuwing mee: *'Wij zien in het natuurlijke leven vaak dat een geruime tijd alles meevalt en de voorspoed een zeker toppunt bereikt. Dan denken we: 'Nu zijn we er', maar dan gebeurt het dat we dingen moeten doorleven die ingrijpend zijn.'*

Dat bleken profetische woorden. Toen de bommen 18 jaar later in 1944 op Westkapelle vielen, werden talloze levens verwoest en werd ook de nieuwe kerk volledig in puin gelegd.

Tijdens het uitspreken van de preek, refereerde Ds. A. Verhage aan de moeizame weg die eraan voorafging.

... "O, die onvergetelijke avonden, waar alles samen kwam; waar nog schuchtere lieden, die zich niet durfden laten zien, in de gang hebben staan luisteren, wat de Heere tot hel-en doemwaardige zondaren te zeggen had!"

Wij durven met vrijmoedigheid zeggen, dat Gods zegen niet achterwege gebleven is op die arbeid die wij te dezer plaatse hebben verricht. De Heere werkte met kracht en met macht. Er zijn er in ons midden, die in die tijd met God te doen hebben gekregen, die hebben beaamd, dat de wereld voorbij gaat met haar begeerlijkheid, maar die de wil Gods doet, die blijft tot in eeuwigheid, zodat zij moesten breken met de zonden en de ongerechtigheden. In uw hart ontstond een vragen naar God, een vragen naar Zijn getuigenissen.

Het was een onvergetelijke tijd, waar wij u mochten bepalen bij Manasse's bekering; bij de mogelijkheid, dat aan een hel- en doemwaardig zondaar, de Heere Zijn wonderen wilde groot maken. Geen leed zal die tijd ooit uit ons geheugen wissen. De Waarheid kreeg contact met uw consciëntie. De grootste spotters hebben moeten getuigen: "Dit is de Waarheid, die naar de Godzaligheid leidt".

O, al brak van alle kanten de vijandschap los, al trachtte men de put weer te sluiten (Rehoboth) al probeerde men de prediking des Woords onmogelijk te maken, wie had ooit gedacht, dat hetgeen in het hart van één onzer broederen werd omgedragen, nog eens één zou worden; n.l. dat de gemeente des Heeren wederom hier ter plaatse zou worden samengebracht? Wat werd deze broeder vaak geschokt en geschud in zijn verwachting, die hij koesterde. Maar Gode zij dank, ondanks alle schuddingen, strijdt en tegenstand, de verwezenlijking van deze hoop is niet uitgebleven.

Het einde van W. Houmes

Op de kerkenraadsvergadering van **7 december 1926** deelde ouderling Houmes mee dat hij vanwege 'verval van krachten' zijn ambt zou neerleggen. Arnoud Sanderse, die sinds 1924 ouderling was, werd aangewezen als nieuwe voorzitter van de kerkenraad.

1 Jan. 1927 legde W. Houmes zijn ambt neer. **Aarnoud Sanderse** krachtdadig uit de wereld gegrepen nam zijn plaats in. Hij genoot grote achting onder Gods volk, ook buiten het dorp.

Aarnoud Sanderse

Houmes was niet zo gemakkelijk van karakter en bijzonder zegvrij. Maar als hij te ver gegaan was, bracht de Heere hem weer op zijn plaats, met schuldbelijdenis voor God en mensen.

Hij is overleden op **3 januari 1929**.

Tijdens de begrafenis heeft ouderling Cijssouw gesproken uit 2 Korinthe 5. *Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.*

Na zijn overlijden kwamen enkele preekboeken kwamen via Willemina Houmes, Joh. dochter, in bezit van W. Westerbeke. Hierbij was ook een bundel met 8-tal preken van J.C. Philpot. Houmes kreeg daarover berispingen omdat hij deze preken in de kerk las. Want Philpot 1802-1869, was Baptistisch. Daar stoorde Houmes zich niet aan. "Het is de bevinding van Gods volk".

Luchtfoto genomen kort na het bombardement van Westkapelle op 3 oktober 1944. Het zeewater stroomt door het ontstane gat in de zeedijk, de rook van de brandende huizen is goed te zien. De rode pijl geeft aan waar het huisje van ouderling A. Sanderse staat. Het vierkant wijst de plaats waar de kerk van de Gereformeerde Gemeente van Westkapelle die dag door het bombardement is verwoest.

Nadat de dijken gebombardeerd zijn, stroomt het eiland Walcheren vol zeewater. Alleen de kuststrook blijft droog. De Duitse kustverdediging moet nu uitgeschakeld worden om Walcheren te bevrijden. Op de foto de landing van de geallieerden bij Westkapelle. Ruim tweeduizend soldaten en meer van honderdvijftig burgers komen om.

Bron: Het begon op Sint Jan. Geschiedenis van Gereformeerde Gemeente te Aagtekerke

Hfd. 10. Kerk in het water, gemeente onder vuur (1939-1946)

3. Nakomelingen en tijdgenoten van Willem Houmes

1. Johannes * Westkapelle 12-9-1881
2. Abigaël * Westkapelle 17-3-1883
3. Jan * 9-5-1884
4. Adriaan * Westkapelle 14-7-1886 getrouwd 15-5-1912 met Maria Minderhoud. (1889-1950) Adriaan Overl. Domburg 13-5-1965. Aparte korte schets van zijn bekering.

IX **Johannes Houmes**, zoon van Willem Houmes en Willemina Roelse, geb. Westkapelle 12-9-1881. Overl. Westkapelle 7-8-1952
trouwt Westkapelle 22-5-1908 met **Martina Flipse** geb. Westkapelle 16-3-1877. d.v. Pieter Flipse en Wilhelmina Lievense. Overl. Westkapelle 24-12-195.

Hieruit:

1. Willem * Westkapelle 27-7-1909
2. Pieter * Westkapelle 8-10-1910
3. Adriaan * Westkapelle 10-7-1912
4. Willemina * Westkapelle 16-1-1915. (ongehuwd)
5. **Abigaël** * Westkapelle 28-5~1916 te Westkapelle.

Abigaël dochter van Willem Houmes, geb. Westkapelle 4-12-1892. Overl. Middelburg 14-7-1973

Abigaël trouwt Westkapelle 23-6-1916 met **Lein Pieter Olijslager**. Geb. Vlissingen 28-5-1884. Overl. Middelburg 25-3~1972.

Olijslager had een schilderszaak in Oost-Souburg. Vanaf 1923 werd hij diaken te Middelburg tot ca. 1952. W.M. Sturm vertelt in zijn boek: *Gods hand over de burg*, (deel 2) de grote ijver waarmee hij zijn ambt en het geldbeheer uitoefende. Aan het eind van zijn leven vertelde hij mij tijdens een bezoek, zijn ijver in zijn eerste bekeringsweg, om mensen te behouden. "Maar nu is het zo anders geworden". Die weg van afbraak is óók nuttig. Zijn bidden legde beslag op me als jong kind. Oom Piet en tante Abigaël (Bichel) hadden drie kinderen.

1. Jan 23-3-1917 – 1940?-?45. Ging over naar het Duitse leger en bleef dood op het front. Zijn vader zei: *O, die dwaze jongen!*
2. Pieter Jacobus 1930-1953
3. Willem Olijslager geb. ca 1920 trouwde met Johanna Elisabeth Peene. Willem stierf 15 mei 1998 te Middelburg en Johanna overleed 29 juli 2021; kinderloos.

Familie Olijslager – Houmes met Wim en Jo Peene

Deze foto werd genomen in de achtertuin

De Statenbijbel ligt binnen in de achterkamer op een klein rond tafeltje

De oudste zoon van Willem Houmes was Johannes.

Hij was eigenaar van een timmerbedrijf en bezat diverse huizen in het dorp. Na de oorlog was er voldoende werk om het bedrijf uit te bouwen. Hij overleed in 1952. Zijn zoon Pieter Houmes nam het bedrijf over.

Op de foto staat Johannes met zijn vrouw Martina Flipse in het deurgat van zijn werkplaats. Het woonhuis en schuur bleven staan in de oorlog

Vanuit de zolderkamer in de Zuidstraat fotografeerde Neeltje de Duitsers die in 1940 het dorp binnenvielen.

Willems jongste zoon Adriaan, geboren 1883, getrouwd met Maria Minderhoud verhuisde naar Aagtekerke. Van zijn vijf kinderen is er maar één in leven gebleven.

Adriaan had hetzelfde karakter als zijn vader, driftig en opvliegend. Maar dit stond de Heere niet in de weg om hem op 64-jarige leeftijd nog in het hart te grijpen.

Begin Oktober 1954 heeft Ds. A. van Stuivenberg zijn intrede te Aagtekerke gedaan. Hij is in December reeds gestorven.

Toen Ds. van Stuivenberg enkele weken in Aagtekerke woonde, preekte hij over: Philippus en de Moorman. Dit was het middel voor Adriaan Houmes om hem te ontdekken dat hij een zwarte Moorman was.

Het was een grote verandering in zijn leven, het leek erop dat voor hem de "wereld verging", volgens zijn eigen zeggen. Adriaan herinnerde de kist met oude boeken van zijn vader op de zolder. Ook dit getuigde tegen hem, want daar zaten de "oudvaders" van zijn vader in. Daar heeft hij de laatste jaren van zijn leven altijd in gelezen.

Er is toen ook een hoop in zijn ziel geboren, waar Huntington van zegt, dat hij meent dat "de ziel dan de linie gepasseerd is".

Later werd hij wat dieper ontdekt. In die tijd werd hij tot zijn bemoediging er door de Heere Zelf aan herinnerd, dat zijn vader vertelde, dat hij mocht geloven dat er uit zijn nageslacht nog zouden worden toegebracht, in de avond van het leven.

Adriaan is in Mei 1965 in zijn slaap overleden, 78 jaar oud.

Adriaan Houmes

Abigaël Houmes, jongste dochter van Johannes Houmes trouwt Westkapelle 1-11-1940 met:

Joost Westerbeke geb. 12-2-1915 te Westkapelle, metselaar z.v. **Janis Westerbeke en Leuntje Heijt**. Het echtpaar ging inwonen in een huisje van **Piet en Ka Flipse**, aan de Zuidstraat. (In 1944 gebombardeerd)

Ze woonden in Bartstraatje, een smal straatje wat liep vanaf hoek Rookstraat en Koestraat naar de dijk.

Ingang Bartstraat. Een feestparade bij de geboorte van Prinses Beatrix 1938

Tijdens het bombardement 1944 gingen Opa Janis Westerbeke en opoe Leuntje Heijt met een dochter Barbarra (Berra) in een kleine schuilkelder die opa in de tuin gegraven had. Door de vele bommen waren de wanden dichter bij elkaar gedrukt en de ingang geblokkeerd door stenen uit de achterwand van de woning. Opa wurmde zich eruit en maakte de weg vrij voor opoe, die eerst op haar heupen bleef hangen.

Ze behoorden bij de Hervormde Gemeente en waren serieuze leden. Joost was het 3^e kind van de 8. In de tijd van de 1^e Wereldoorlog moest Janis Westerbeke wacht lopen op de duinen tussen Westkapelle en Domburg, in de buurt van "De Trommel" hofstee van Lein de Pagter. Hij werd regelmatig binnen gevraagd om te drinken. Tijdens die gesprekken vertelden ze dat ze boeken lazen van Wulfert Floor. Ze behoorden bij de Ger. Gem. te Aagtekerke. Die boeken gaven ze mee aan opa Janis om te lezen. Hij werd daardoor zó geraakt, dat hij het niet meer kon vinden in de Hervormde Kerk. Opoe werd vijandig; want 'dan zou in onze kerk de waarheid niet meer zijn'? Toch werd ze ervoor ingewonnen om naar de Gereformeerde Gemeente te gaan.

Voor korte tijd gingen ze naar Aagtekerke en daarna naar de gemeente te Westkapelle. Zoon Joost Westerbeke was de laatste die in de Hervormde kerk gedoopt werd. Rond de Eerste Wereldoorlog was er een kleine opleving in het dorp.

Het verwoest dorp na de bombardementen. In het verlengde van de Rookstraat, links op de foto, 50 m. verder dan het witte huisje staat nu het nieuwe kerkgebouw van de gemeente. De verwoeste kerk stond meer naar links, in de buurt van het restant van een wit-ogend gebouw. De Rookstraat heet in de volksmond 'De Smouse-gang'. Smous was een verachtelijke naam voor Joden.

Halverwege de rechtse kant van de foto zijn de verwoeste restanten van Bartstraat.

Adriaan Westerbeke

Een levend lid van de gemeente te Westkapelle was Adriaan Westerbeke. Geboren te Westkapelle 8 juli 1850 en gestorven aldaar 21 februari 1930, arbeider, landbouwer. Zoon van Joost Westerbeke, geb. 30 april 1821 - 5 juli 1873. Hij trouwde te Westkapelle 2 mei 1879 Antonia Hendrikse, 15 juli 1851- 30 december 1906.

Zijn jonge leven was volop in de wereld en in de zonde. Hij is op de Westkappelse kermis, krachtdadig in het hart gegrepen en werden zijn zonden ordentelijk voor ogen gesteld. Uiteindelijk is hij te Meliskerke onder de waarheid gekomen.

Begin van de 20^e eeuw ging hij met Jan Faase, elke zondag lopend naar Meliskerke. Naar de gemeente die Jan Vader gesticht had, omdat hij overal tegengewerkt werd. Hij was *een grote in Israël*, getuige zijn nagelaten brieven.

In 1902 werd oefenaar G. H. Kersten daar beroepen. In de tijd van beroeping, toen ze weer samen naar de kerk liepen zei Jan Faase tegen hem: "Ik ben benieuwd wat Kersten met het beroep zal doen". Hierop zei de ander: "En ik geloof dat hij het beroep aanneemt". Waarop Jan weer zei: "Dat zou je zeker graag willen"?

Adriaan vertelde dat hij een hele nacht worstelingen met de gemeente had gehad, maar toen de dageraad opging mocht hij geloven, dat Kersten het beroep zou aannemen, op grond van Jesaja 30:20: *"Ik zal ulieden wel brood der benauwdheid en wateren der verdrukking geven, maar uwe leraars zullen niet meer als met vleugelen wegvliegen, maar uwe ogen zullen uw leraars zien"*. Toen ze in Meliskerke aankwamen vernamen ze al direct, dat Kersten het beroep aangenomen had. Ds. Kersten is later dikwijls bij hem geweest te Westkapelle, waar hij dan kinderen catechiseerde.

Zijn kinderen mochten niet naar school, omdat ze niet ingeënt waren tegen de pokken. Daarom leerde Ds. Kersten zijn dochters ook lezen en schrijven. Dit was voor Adriaan ook een uitkomst, want hij kon zelf ook niet lezen. Nu konden zijn twee dochters voor hem preken voorlezen. Hij had een sterke begeerte naar het zuivere Woord van God, wat in zijn gehele leven tot uitdrukking kwam. In noodgevallen werd hij ook wel gevraagd om op begrafenissen leiding te geven, daar men veel achting voor hem had.

Een jongeman, Adriaan Hendrikse, die in de wereld leefde en op een begrafenis was waar Westerbeke sprak, is daarna met zijn werelds leven gebroken. Adriaan Hendrikse is later met zijn dochter getrouwd; hij is later verschillende jaren koster geweest.

A. Westerbeke zijn lidmaatschap te Westkapelle ging pas in op 16 februari 1925. Adriaan heeft in zijn leven vele bestrijdingen gehad. Het gebeurde wel, als hij in de bedstede lag, dat hij de duivel op zich af zag komen tot vóór zijn bed. Dat waren zulke bange tijden voor hem, dat bijna aan elk haartje een zweetdruppel hing.

Op een andere tijd werd hij weer in zo een hoge mate door de satan bestreden, dat hij in zijn schuur een touw zocht om zich van het leven te beroven, maar hij vond geen touw! Ook hier werd hij krachtig uit verlost, want hij had een Helper in die strijd. Toen hij weer in zijn schuur kwam begreep hij niet waarom hij kort daarvoor de touwen niet gezien had, die in zijn schuur hingen.

Tegen **Pieter de Pagter** verklaarde hij, dat er in zijn binnenste gezegd werd dat er voor hem geen plaats in de hemel zou zijn, daar hij niet kon lezen. Want van de personen welke daar mogen komen, staat geschreven een "nieuwe naam" te zullen hebben en zo sprak hij: "Ik kan die naam niet lezen".

Het antwoord van P. de Pagter was recht op zijn plaats. Hij zei: "Ik heb gelezen in Gods Woord: "Dat niemand deze naam kent, dan die hem ontvangt ", dus die naam moeten ze niet lezen, want die hebben ze gekregen".

Op 21 februari 1930 kwam de tijd "dat de staf desgenen die hem dreef verbroken werd" en dat voor altijd!!

Kort voor hij stierf kwam **ouderling Sanderse** nog bij hem. Adriaan vertelde dat zijn oog gericht was op de poort des hemels, welke hij reeds open zag gaan.

*De poorten schoon, kostelijk verheven,
Zijn des Heeren poorten voortaan;
De vromen tot deugden begeven
Zullen al 't zaam daardoor ingaan
Daar wordt Gij, Heer, van mij beleden,
Ende groot gemaakt van nu voort;
Want in mijn meeste tegenheden
Hebt Gij mij verlost en verhoord.* Psalm 118:10.

Een groot verlies voor familie en de gemeente. Voor ouderling **Houmes** kwam het volgende jaar de verwisseling van de strijdende kerk naar de triomferende kerk.

Een van zijn prachtige oude boeken kwam later in bezit van Willem W. Het is één deel van de Keurstoffen van Abr. Hellenbroek. *Bybelsche keurstoffen: zynde een verzameling van verscheide texten, zo des Ouden als des Nieuwen Testaments* 1744-1758. Het is thans in bezit van de Gereformeerde Gemeente te Westkapelle.

Neeltje de Witte

Neeltje de Witte werd geboren op 8 Aug. 1883. Zij was getrouwd met Pieter Daane maar hadden geen kinderen. Ze was overgekomen van de Ned. Hervormde kerk.

Ze komt voor op de lijst van 'overtreders van de wet op stemdwang.'

Ook kreeg ze veel bezoek van ouderling **W. Houmes** en diaken P. Peene. Dit was voor sommigen een reden om haar op dit voorrecht te wijzen.

Hierop antwoordde ze dan: "Dat is wel waar, maar je weet niet hoeveel klappen ik al gekregen heb, tijdens onze gesprekken".

Het is ook een keer geweest, niet zo lang voor het te houden Heilig Avondmaal, dat Houmes haar bezocht. En zoals wel meer voorvalt, in de tijd van voorbereiding, probeerde de satan ook zijn klauw ertussen te krijgen.

Houmes zette zich op een stoel en keerde zijn pijpje om, zodat de as op de schone vloer viel. Dit viel bij haar verkeerd, waarop hij weer te kennen gaf, dat ze zich over zulke onbelangrijke dingen niet zo druk moest maken in de voorbereidingstijd. Het slot was, dat ze met woorden van elkaar weggingen.

Het duurde echter bij allebei niet lang, of ze werden schuldenaar voor elkaar gemaakt. Het was dan ook geen vraag, wie de eerste zou zijn om het goed te maken vóór de zondag aan-gebroken was.

Statenbijbel van Willem Houmes

Abigaël Houmes was de erfgename van de **Statenbijbel van Willem Houmes, handtekening 1906**. Deze kwam na haar overlijden terecht bij haar zoon Wim Olijslager, getrouwd met Jo Peene. Na de dood van Jo Peene werd de erfenis van goederen in opdracht verdeeld en verkocht door haar vriendin Wilma Moens-Karens. Ze kwam op ons spoor door Mevr. De Heer. De opbrengst van de Statenbijbel was bestemd voor o.a. GBS.

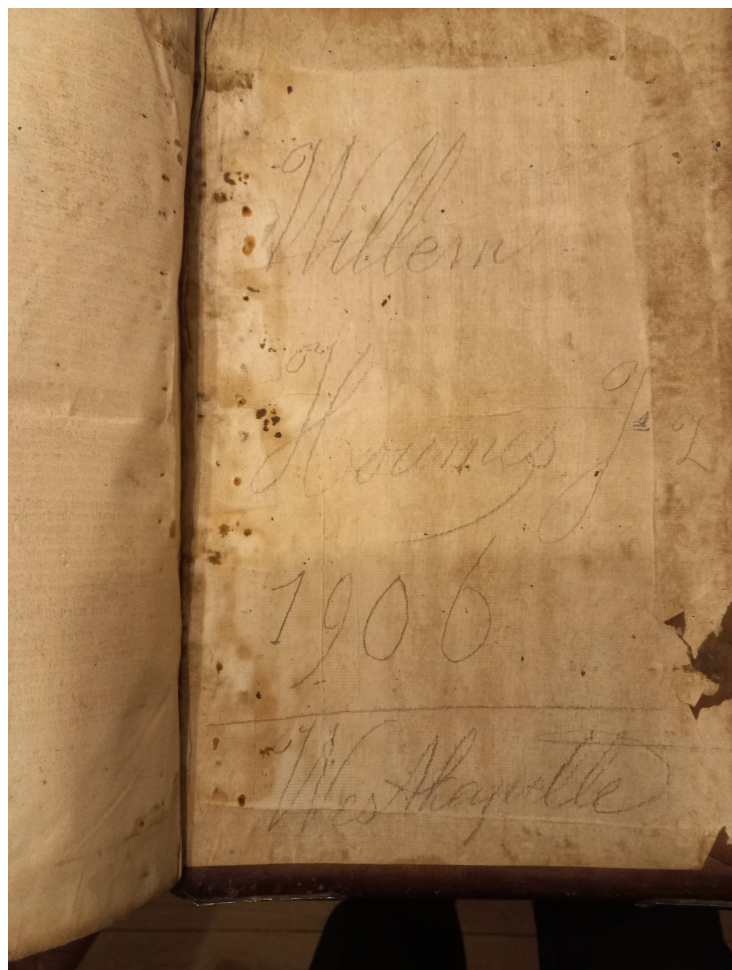
STATENBIJBEL

BIBLIA; dat is: de gantsche H. Schrifture, vervattende alle de canonijcke boecken des Ouden en des Nieuwen Testaments. [...] door last der Hoogh.-mog: Heeren Staten Generael vande Vereenighde Nederlanden... In 's Graven-Hage, Bij de Weduwe ende Erfgenamen van wijlen Hillebrant Jacobsz. Van Wouw [...], 1649.

Met de 'Apocryphe Boecken'

Prachtige volleren boekband met koperen beslag op de band met 6 ribben.

Onderstaande boeken zijn alle gepubliceerd op www.theologienet.nl

Zie foto's van het bombardement op Westkapelle op Internet

**WESTKAPELLE. MET EEN VUURBAKEN VOOR DE ZEE
EN MET EEN VUURBAKEN AAN LAND. Samengesteld door W. Westerbeke**

KORTE HISTORIE VAN HET KERKELIJK LEVEN

TER HERINNERING. BEVINDINGSWEG EN GEVANGENSCHAP van Cornelis de Korte Landman onder Mariekerke In het eiland Walcheren. Gevangengezet 1778 en 1779 naar aanleiding van de invoering van de nieuwe Psalmen te Westkapelle.

Merkwaardige Bekeringsgeschiedenis van **LOURENS INGELSE**, in leven Landbouwer op de Hofstede, in de Oranjepolder, eiland Walcheren.

Ten gevolge van de zware vervolging en verbanning, hem en zijn lotgenoten aangedaan, wegens hun gehechtheid aan de Oude Psalmberijming, tijdens de invoering der Nieuwe Berijming te Westkapelle, Anno 1774-1776. Door hemzelf te boek gesteld. Geboren 7 oktober 1742 te Aagtekerke

VERVOLGD, MAAR NIET VERLATEN.

SCHETS OVER DE ONRUST OP WALCHEREN DOOR DE INVOERING VAN DE NIEUWE PSALMBERIJMING OP 'NIEUWE ZANGWIJZE', TUSSEN 1773 EN 1779.

Schets over de onrust onder de bevolking door de invoering van de nieuwe Psalmberijming op 'verkorte' melodie, de zgn. Nieuwe zangwijze te Westkapelle Burggraaf verbannen; Izaäk Verstraate gegeseld. De omwenteling van 1787. Terugkeer en herstel. Het einde van K. de Korte. Personalia

DOOR WATER EN VUUR. Korte geschiedenis van Westkapelle.

Brieven van Ds. L. Boone aan Katharina Flipse. Door Joh. Westerbeke

DOCUMENTEN:

Onderstaande brochures zijn samengesteld door Willem Westerbeke.

VIER VROEGRIJPE VRUCHTEN VERZAMELD. Levensbeschrijvingen, gelegenheidspreken en toespraken van KANDIDAAT J. VAN DIJKE. DS. W. DE WIT. DS. F. J. DIELEMAN. DS. J. HAGESTEIN.

BEKERINGSGESCHIEDENISSEN VAN VROUWEN IN 18 DELEN.

DEEL 1:

TWAALF DISCIPELINNEN VAN CHRISTUS. 12 VROUWEN BESCHRIJVEN HUN BEKERINGSWEG EN BEVINDING. De serie bestaat uit 18 delen.

Hierin wordt beschreven: Katharina FLIPSE, Westkapelle. 1873 – 1941, en haar vriendenkring. Deel 1.

KINDEREN GODS OP WALCHEREN in de 19e en 20e eeuw, bestaande uit 10 delen.

- 1. DOOR GOD GEROEPEN. Uit het leven van ds. David Janse en facetten uit de historie van de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg. Nagelaten in zijn brieven en in kerkelijke notulen;
- 2. BIJ DE MENSEN VERACHT MAAR BIJ GOD UITVERKOREN. Uit het leven van Jan Vader, oefenaar te Meliskerke;
- 2a. Brieven aan Jan Vader van oefenaars van de Gereformeerde Gemeenten (Kruisgemeenten);
- 2b. Vader, Jan. 35 brieven en Zach. Verhage en 13 brieven aan C. Verdel, Gouda.
- 3. IK HEB GELOOFD; DAAROM HEB IK GESPROKEN. Levensbeschrijving van Zacharias Verhage, molenaar te Meliskerke; Door hemzelf beschreven;
- 4. DE BEKERING VAN WILLEM PLEIJTE te Zoutelande en een eenvoudige oefening. Met historische gegevens Gereformeerde Gemeente Zoutelande. De bekering en sterven van Florus de Wolf en anderen;
- 5. DOOR LIJDEN GEHEILIGD. Levensschets van oefenaar Pieter Ingelse; twee oefeningen; drie brieven van zijn vrouw en drie brieven van zijn schoondochter;
- 6. EEN NIEUW VADERLAND GEKREGEN. Bijzonderheden uit het leven en de bekering van Adriaan Dingemanse, diaken in de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg;
- 7. GENADE EN EER ONTVANGEN. Geschiedenis van de Ledeboeriaanse gemeente te St. Jan ten Heere. Met levensschets van ouderling Pieter de Voogd, Jacob Corré, Hubrecht Bimmel en brieven van Maatje en Christina Bimmel;
- 8. DOOR GOD GELIEFD. Verhaal uit het leven van Cornelia de Visser-Moens te Aagtekerke, door haarzelf beschreven. En korte mededelingen uit haar vriendenkring;
- 9. DOOR DE TROUWE VERBONDSGOD GELEID. Mededelingen uit het leven en brieven van Cornelia de Visser-de Visser te Middelburg;
- 10. DOOR DE HEERE AFGEZONDERD. Korte levensschets van: Catharina Barbera Roose-Bollinger; Sara Louisa Hollebrands; Evangelist Jac. Ball, ds. A. Janse, ds. L. Hubregtse, ds. Chr. Van de Woestijne, ds. M. van de Ketterij. Levensschets en brieven van Mevr. A. A. Vermerris-Geuze.

Binnenkort, ca. begin 2022 verschijnt *de historie van de Gereformeerde Gemeente te Westkapelle*